

სოციალური ინფრასტრუქტურა და ღაზღვება

ნათელა ჯანელიძე

სტუ დოქტორანტი

თანამედროვე პერიოდი სხვადასხვა პოლიტიკურ და სოციალურ-ეკონომიკურ შეხედულებათა დაპირისპირებად იქცა. ეკონომიკამ რადიკალური ცვლილებები განიცადა. რამდენიმე საგანგებო მნიშვნელობის ტენდენცია, თავისებურება დაფიქსირდა, რომლებმაც არსებითად განსაზღვრეს მეოცე საუკუნეში სოციალურ ეკონომიკური პროცესების ზიგზაგისებური განვითარება. საკუთრების კერძო თუ სახელმწიფო უპირატესობათა ხელოვნურად შექმნილი იდეოლოგიის უსაფუძვლობა მოგების სოციალიზაციის პრინციპმა დაადასტურა, ადამიანის ფაქტორის უპირატესობა მიენიჭა.

სოციალური სამართლიანობის პრინციპების დაცვა, სილატაკესთან ორგანიზებული ბრძოლის ყოვლისმომცველი სტრატეგია, გარემოს დაცვა და მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფა, ეკონომიკური ზრდის სტრუქტურასა და ხარისხის ეროვნული ინტერესების შესაბამისად განსაზღვრა, საშინაო ბაზრის სტიმულირება, დაცვა, არსებული რესურსების ისეთნაირად ათვისება, რომ იგი მომავალ თაობებსაც დარჩეს - ამჟამინდელი ეკონომიკური და სოციალური პოლიტიკის კორექციის ამოსავალი პრინციპი უნდა გახდეს. სოციალურად ორიენტირებული ეკონომიკა ეკონომიკური, კულტურული და სოციალური პოლიტიკის ერთ მთლიან სისტემად ჩამოყალიბების საფუძველს ქმნის. მასში უპირატესობა ეძლევა წარმოების სტიმულირებას, საინვესტიციო აქტივობას, მწარმოებლის, მომხმარებლის, სახელმწიფო ინტერესების დაცვას. ძირითად განმსაზღვრელ კრიტერიუმებად შეიძლება მივიჩნიოთ ადამიანის ცხოვრების დონის ამაღლება, პიროვნების მრავალმხრივი ინტერესების რეალიზაციის გარემოს შექმნა, მტკიცე სოციალური გარანტიების არსებობა, ძლიერი სახელმწიფოს ფუნქციონირება.

მესამე ათასწლეულის დამდეგს საქართველოს მიერ განსაზღვრული სტრატეგია შერეული, სოციალურად ორიენტირებული ეფექტიანი საბაზრო ეკონომიკის აშენების შესახებ - მიესადაგება მის ისტორიულ ინტერესებს. საქართველომ ეს შესაძლებლობა მორიგ მოდურ იდეოლოგიურ დოგმებზე არ უნდა გაცვალოს.

მსოფლიოში მიმდინარე ეკონომიკურ ინტეგრაციული პროცესების მასშტაბებისა და მიმართულებების (სოციალიზაცია) შესაბამისად უპირატესობა ეძლევა სოციალურად ორიენტირებულ ეროვნულ ეკონომიკას, რომელიც სოციალურ სამართლიანობას, ადამიანთა კეთილდღეობის ამალგების პრინციპებს და საკუთრების პლურალიზმის პირობების გათვალისწინებით ეკონომიკის სახელმწიფო და საბაზრო მექანიზმების შეხამების ოპტიმალური გარემოს შექმნა-აუცილებლობას აღიარებს. მას გვიჩვენებს სოციალურ იდეებზე დაფუძნებული განვითარების მსოფლიო აღიარებული ჩინური პრინციპი, აშშ შერეული ეკონომიკის ფუნქციონირების, გერმანიაში სოციალური მეურნეობის ორგანიზაციის გამოცდილება და ა.შ.

„სოციალური სახელმწიფოს“ ცნება პირველად შემოიტანა გერმანელმა მეცნიერმა ლორენც ფონ შტაინმა XIX საუკუნის მეორე ნახევარში.

„სოციალური სახელმწიფოსადმი“ გააქტიურებამ ხელი შეუწყო გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის კონსტიტუციაში (1949წ) შეტანილმა დებულებამ - “ქვეყნის დემოკრატიული, სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს მოწყობის“ შესახებ. სოციალური სახელმწიფოს ცნება გერმანელი მეცნიერების ინტერპრეტაციით ნიშნავდა სახელმწიფოს აქტიურ სწრაფვას შეექმნა ადამიანებისათვის ღირსეული ცხოვრების დონის გარანტი, აგრეთვე დაეკმაყოფილებინა საზოგადოების ყველა ფენის საბაზრო მთხოვნილებები არსებული სტანდარტების შესაბამისად. „სოციალური სახელმწიფოს“ ცნება ჩნდება ევროპისა და მთლიანად მსოფლიოს მრავალი სახელმწიფოს კონსტიტუციაში. ანალოგიური პროცესი მიმდინარეობდა ინგლისურენოვან ქვეყნებში, სადაც სამეცნიერო ლიტერატურაში, პრაქტიკაში შემოვიდა „კეთილდღეობის სახელმწიფოს“ ცნება. ეს ტერმინი უფრო ფართოდ გამოიყენებოდა II მოფლიო ომის შემდეგ, მანემდე არსებული თავისუფალი მეწარმეობის კაპიტალიზმი ეფუძნებოდა ინდივიდუალიზმის, თავისუფალი ბაზრის, თავისუფალი კონკურენციის და ა.შ. იდეებს. თვით ეს იდეები მჭიდროდ არის დაკავშირებული თითოეული ადამიანის უფლებასთან სიცოცხლეზე, თავისუფლებასა და კერძო საკუთრებაზე.

კეთილდღეობის სახელმწიფოს კონცეფციის შემუშავებასა და რეალიზაციაში თავისი წვლილი შეიტანეს დასავლეთის ყველა ძირითადი იდეურ-პოლიტიკური მიმდინარეობის –ლიბერალიზმის, სოციალ-დემოკ-

რატიის და კონსერვატიზმის წარმომადგენლებმა. დასავლეთ ევროპის რიგი გამოჩენილი კონსერვატიული მოღვაწე, მაგ. ო. ბისმარკი გერმანიაში, ბ. ღიზრაველი ინგლისში და სხვები სამართლიანად ითვლებიან კეთილდღეობის სახელმწიფოს ფუძემდებლად, თუმცა დასავლეთ ევროპაში მის ფორმირებაში ყველაზე დიდი წვლილი შეიტანა სოციალ-დემოკრატიაში. ცნობილი გერმანელი სოციოლოგი და პოლიტოლოგი რ. დარენდორფი XX საუკუნეს სოციალ-დემოკრატიის საუკუნეს უწოდებდა.

სახელმწიფოებრივი რეგულირებისა და სოციალური დახმარების პრინციპების კვალობაზე ადგილი ჰქონდა კეთილდღეობის სახელმწიფოს ეროვნული ვარიანტების ტიპოლოგიზაციას, რომელსაც საფუძვლად ედო „კეთილდღეობის კაპიტალიზმის“ ტიპებად დაყოფა. ამის კვალობაზე შვედეთი ხასიათდება ყველაზე მაღალი დონით, დიდი ბრიტანეთი საშუალო დონით, ხოლო აშშ დაბალი დონით. ამ კლასიფიკაციის მიხედვით აშშ წარმოადგენს „პოზიტიურ სახელმწიფოს“, სადაც ნებისმიერი სოციალური დანახარჯები მიზნად ისახავს, ერთი მხრივ, საბაზრო სისტემის განმტკიცებას, უზრუნველყოფენ შრომით სტაჟთან დაკავშირებულ სოციალურ დაზღვევას და, მეორე მხრივ, დახმარებას უწყვეტ უმუშევრებს და ნაწილობრივ მომუშავე ღარიბებს.

შვედეთი წარმოადგენს „სოციალური თანასწორობის სახელმწიფოს“, სადაც ჭარბობს გადანაწილების პრინციპი მოთხოვნილებების შესაბამისად. აქ შედეგების მეტი თანასწორობის მიღწევა შეადგენს ოფიციალურად დეკლარირებულ გრძელვადიან მიზანს.

დიდი ბრიტანეთი განიხილება, როგორც „სოციალური დაზღვევის სახელმწიფო“, რომელსაც შუალედური მდგომარეობა ეჭირა შვედეთსა და აშშ-ს შორის. აქ გამოიყენება მატერიალური დოვლათის მინიმუმით უზრუნველყოფა, შრომის სტაჟის, პროფესიონალური სტატუსის და ა.შ. მიუხედავად.

1977 წელს ინგლისელმა მეცნიერმა ფ. ნორმანმა და ტ. ტიმოტიმ ნაშრომში „კეთილდღეობის სახელმწიფო“ გამოყვეს სამი სახესხვაობა:

1. „პოზიციური სახელმწიფო“- ესაა სოციალური დაცვის სახელმწიფო, დამყარებული ინდივიდუალიზმის იდეოლოგიასა და კორპორაციული ინტერესების დაცვაზე, რაც არ იძლევა ყველა ფენის დაცულობის მაღალი დონის გარანტიას (მოდელის მაგალითია აშშ.). „სოციალური უსაფრთხოების სახელმწიფო“ უზრუნველყოფს მოსახლეობის სრულ

დასაქმებას შემოსავლებით - არანაკლებ საარსებო მინიმუმისა და იძლევა სოციალური შესაძლებლობების თანასწორობის გარანტიას და არა მატერიალურ თანასწორობას (ამის მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ დიდი ბრიტანეთი) .

3. „საყოველთაო კეთილდღეობის სოციალური სახელმწიფო“- მასში რეალიზდება თანასწორობის, სოლიდარობის, კორპორატივიზმის პრინციპები. სოციალური პოლიტიკა სახელმწიფო და საზოგადოებრივი სამსახურების მეშვეობით ამცირებს სხვაობას მოსახლეობის შემოსავლებში.

არსებობს აგრეთვე „კეთილდღეობის სახელმწიფოს“ სოციალურ- დემოკრატიული: ლიბერალურ-რეფორმული და კონსერვატიული კონცეფციების გამოყოფის მცდელობები. პირველი ორი აიგო პოსტულატზე, რომლის თანახმადაც კეთილდღეობის სახელმწიფოს ერთ-ერთი მიზანი მდგომარეობს დემოკრატიის გაფართოებაში. მათი ავტორები და მიმდევრები გამოიმდინარებენ იდეიდან, რომლის თანახმადაც თითოეულ ინდივიდს უფლება აქვს ცხოვრების ღირსეულ დონეზე, განათლებაზე, ბინაზე, სამედიცინო მომსახურებაზე, სოციალურ მომსახურებაზე და ა.შ..

კეთილდღეობის სახელმწიფოს მომხრეებს პოზიციის დასაცავად მოჰყავთ არგუმენტები, რომ შეუზღუდავი ბაზარი სახელმწიფოებრივი ჩარევის გარეშე იწვევს თავისფლების შეზღუდვას და უსამართლობის გაზრდას. მათი არგუმენტი მდგომარეობს იმაში, რომ კეთილდღეობის სახელმწიფო, რომელიც მიისწრაფის ამა თუ იმ ხარისხით გადანაწილებისაკენ, წარმოადგენს ნაკლებად პრივილეგილებულთა თავისუფლების გაზრდისა და უსამართლობის გამოსწორების საშუალებას.

შრომის საზოგადოებრივი დანაწილების გაღრმავების საფუძველზე, მატერიალურ ნივთობრივი წარმოებიდან გამოიყო ეკონომიკის დამოუკიდებელი სფერო ინფრასტრუქტურა. ინფრასტრუქტურის დარგები აწარმოებენ არა მატერიალურ პროდუქტს, არამედ მომსახურებას. ამიტომ მას მომსახურების სფეროს მიაკუთვნებენ. საერთაშორისო დარგობრივი თანამედროვე კლასიფიკაციის მიხედვით, მომსახურების სფერო ეკონომიკის მესამე სექტორად არის აღიარებული. პირველ სექტორად მიჩნეულია სოფლის მეურნეობა (მასთან ერთად: ნადირობა, სატყეო მეურნეობა და თევზჭერა), ხოლო მეორე სექტორად ინდუსტრია (სამთომომპოვებითი, გადამამუშავებელი მრეწველობა და მშენებლობა).

მომსახურების სფერო, როგორც სხვადასხვა და იმპედროულად ერთ-ერთ დაკავშირებულ დარგთა ერთობლიობა, ჩამოყალიბდა შედარებით გვიან, ვიდრე მატერიალური წარმოების სფერო. ამასთან, მომსახურების სფეროს ზოგიერთი დარგი წარმოიშვა შორეულ წარსულში, ზოგი თანამედროვე პირობებში. საზოგადოების ადრეულ საფეხურზე არ იყო გამიჯნული მატერიალური წარმოებისაგან და ამ სფეროს მომსახურებაზე ყველა მოთხოვნილება უშუალოდ კმაყოფილდებოდა მატერიალურ წარმოებაში დასაქმებულთა მიერ. მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუციის თანამედროვე მასშტაბები განაპირობებენ მომსახურების სფეროს რიგი ახალი დარგების სწრაფ განვითარებას.

ქართველი მეცნიერის ლეო ჩიქავას აზრით: „მომსახურების სფერო წარმოადგენს ამ დარგებისა და საქმიანობათა ერთობლიობას, რომელთა პროდუქცია მომსახურების სახით აკმაყოფილებს ადამიანთა სპეციფიკურ მოთხოვნილებს. რაც უფრო კულტურული, განათლებული და განსწავლულია ადამიანი, მით უფრო კარგია როგორც პირადად მისთვის, ისე მთლიანად საზოგადოებისთვის.”

განვითარებულ ქვეყნებში ინფრასტრუქტურა წარმოდგენილია შემდეგ დარგობრივ ჯგუფებად: წარმოებითი, სოციალური, ინსტიტუციური და ეკოლოგიური.

სოციალური ინფრასტრუქტურა დარგთა კომპლექსია, რომელიც დაკავშირებულია სამუშაო ძალის აღწარმოებასთან. მასში შედის ჯანდაცვა, განათლება, მეცნიერება კულტურა, სამგზავრო ტრანსპორტი, საბინაო კომუნალური მეურნეობა, დასვენების ორგანიზაციის სფერო, საზოგადოებრივი კვება და სხვა. მნიშვნელოვანია მისი როლი სოციალურ საბაზრო ეკონომიკაში. სოციალური ინფრასტრუქტურის დარგები ეწევიან განსაკუთრებული ტიპის მომსახურებას, რომელიც საყოველთაოდ ცნობილია „საზოგადოებრივი დოვლათის“ სახელწოდებით.

ცნობილია, რომ ბაზრის მექანიზმი საშუალებას აძლევს მომხმარებელს დაიკმაყოფილოს ის მოთხოვნილებები, რომლებიც გამოხატულებას მოთხოვნაში პოვებენ. მაგრამ არსებობს რიგი მოთხოვნილებები, რომელთა გაზომვა ფულით შეუძლებელია, ბაზარი მათზე არ რეაგირებს. ასეთი სახის მოთხოვნილებები უკავშირდება განსაკუთრებული ტიპის საქონელსა და მომსახურებას, რომელიც ეკონომიკურ ლიტერატურაში ცნობილია საზოგადოებრივი დოვლათის სახელწოდებით.” საზოგადოებრივ დოვლათს აკუთვნებენ იმ საქონელსა და მომსახურებას, „რომელთა

წარმოების საბაზრო სისტემა საერთოდ არ აპირებს, ვინაიდან მათი თავისებურებები მკვეთრად განსხვავდება ინდივიდუალური მოხმარების საჭონლის თავისებურებებისაგან.

სოციალური სამართლიანობა გულისხმობს არა მარტო შემოსავლების სამართლიან განაწილებას, არამედ მომსახურების უფლება-მოვალეობების მეტნაკლებად თანაბარ განაწილებას. სწორედ ბაზრის სახელმწიფოებრივ რეგულირებას, კონკურენციის დაცვას და გარკვეულ ფარგლებში ოპტიმალურ შეზღუდვას შეუძლია უზრუნველყოს სოციალური სამართლიანობის პრინციპის დაცვა, რომელიც განაპირობებს ადამიანის სოციალური დაცვის მეტ-ნაკლებად მყარ სისტემას.

დიდა ჯანდაცვის როლი სოციალურ და ეკონომიკურ ზრდაში, წარმოების ეფექტიან ამაღლებაში.

პრაქტიკა ადასტურებს, რომ ჯანმრთელობა შრომის მწარმოებლურობის ზრდის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პირობაა და ამიტომ უშუალოდ არის დაკავშირებული სოციალურ-ეკონომიკურ ეფექტიანობასთან.

ჯანდაცვის სფერო პირდაპირ ზემოქმედებს ეკონომიკის ეფექტიანობის ზრდაზე, რაც გამოიხატება იმ მატერიალური ზარალის აცილებაში, რომელსაც მიიღებდა ქვეყნის ეკონომიკა, რომ არ ჩატარებულიყო ავადობის, ინვალიდობის საწინააღმდეგო და უდროო სიკვდილიანობასთან ბრძოლის ღონისძიებები.

ჯანმრთელობის ფაქტორი დიდ გავლენას ახდენს ქვეყნის ეკონომიკაზე, რაც შემდეგში გამოიხატება: დაავადებათა კლებით მცირდება მუშა-მოსამსახურეთა ავადმყოფობის მიზეზით სამუშაო დროს დანაკარგები. იზრდება წარმოების მოცულობა. ადამიანის ფიზიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება უზრუნველყოფს მშრომელთა მყარ ფსიქოლოგიურ მდგომარეობას, მათ ინტელექტუალურ ფიზიკური პოტენციალის რაციონალურ ჩართვას საწარმოო შემოქმედებით პროცესში, რაც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მექანიზებული, ავტომატიზირებული და ბუნებრივი შრომის მწარმოებლურობის ზრდაზე. ეს კი უზრუნველყოფს მუშაკთა საყოფაცხოვრებო-სოციალური პირობების და ფსიქოლოგიური ატმოსფეროს ოპტიმიზაციას, რაც, თავის მხრივ, ასტიმულირებს შრომის მწარმოებლურობას და ინტელექტუალური აქტივობის ზრდას. მოსახლეობის ფიზიკური და ფსიქო-სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება, კეთილდღეობის ამაღლება ხელს უწყობს შობადობის გაზრდას, ბავშვთა ავადობის და მოკვდავობის შემცირებას. ყოველივე ეს განაპირობებს

შრომითი რესურსების გაფართოებულ აღწარმოებას, სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობის სოციალური ეკონომიკის უმნიშვნელოვანესი მაჩვენებლის ზრდას. საქართველოში დინამიკაში ჯანმრთელობის დაცვასა და სოციალურ დახმარებაში მთლიანი შიდა პროდუქტის ღირებულებამ (მიმდინარე ფასებში მლნ. ლარი) 2004 წელს 345,8; 2005 წელს 404,0; 2006 წელს 597,5; 2007 წელს 688,6; 2008 წელს 835,2, ხოლო 2009 წელს კი 1021,4 შეადგინა. როგორც ვხედავთ აღნიშნული მაჩვენებლისთვის დამახასიათებელია ზრდა.

საქართველოს კანონში „დაზღვევის შესახებ“ (1997წ.) დაზღვევა განმარტებულია, როგორც ურთიერთობა ფიზიკური და იურიდიული პირების პირადი და ქონებრივი ინტერესების დასაცავად გარკვეული გარემოებების დადგომისას ამ პირთა მიერ გადახდილი სადაზღვეო შენატანებით (სადაზღვეო პრემიებით) ფორმირებული ფულადი ფონდებისა და კანონმდებლობით ნებადართული სხვა წყაროების ხარჯზე.

დაზღვევა საზოგადოებრივი ურთიერთობების ერთ-ერთი უძველესი ფორმაა. თანამედროვე პირობებში დაზღვევა, როგორც ყველა ეკონომიკური პროცესისა და გარიგების აუცილებელი ელემენტი, ხელს უწყობს ბიზნესის მდგომარეობას და სიცოცხლის უნარიაუნობას, მის აღწარმოებას. 2002 წელს მსოფლიო მასშტაბით ამ მაჩვენებელმა 2627 მილიარდი დოლარი შეადგინა, საიდანაც 1536 მილიარდი სიცოცხლის დაზღვევაზე მოდიოდა და 1091 სხვა დაზღვევაზე.

რაც შეეხება სოციალურ დაზღვევას, ეს არის ეროვნული შემოსავლების განაწილებათა ურთიერთობათა სისტემა, რომელიც მდგომარეობს სპეციალური სადაზღვეო ფონდების ფორმირებაში იმ პირთა შესახებ, რომლებიც არ მონაწილეობენ საზოგადოებრივ შრომაში (ბავშვები, მოხუცები, ინვალიდები). სოციალური დაზღვევის ფონდები ყალიბდება სახელმწიფო დოტაციებიდან და დასაქმებულების სადაზღვეო შენატანებიდან.

მსოფლიო გამოცდილება ადასტურებს, რომ სოციალური დაზღვევის სისტემა სოციალური დაცვის ერთ-ერთი ძირითადი ინსტიტუტია საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მოქალაქეთა კონსტიტუციური უფლებების რეალიზაცია სიბერეში მატერიალურ უზრუნველყოფაზე, ავადმყოფობის, შრომისუნარიანობის მთლიანი ან ნაწილობრივი დაკარგვის, მარჩენალის დაკარგვის, უმუშევრობის შემთხვევაში. მიღებული სახსრების ოდენობა დამოკიდებულია სადაზლ-

ვევო სტაჟის ხანგრძლივობაზე, ხელფასის ოდენობაზე, შრომისუნარიანობის დაკარგვის ხარისხზე, ხელფასის ოდენობაზე და რეგულირდება კანონით.

სოციალური დახმარებისგან განსხვავებით, როდესაც ადამიანი შემწეობას ღებულობს საზოგადოებრივი საშუალებების ხარჯზე, სოციალური დაზღვევის პროგრამების მიხედვით შემწეობის ფინანსური წყაროებია სპეციალიზებული ფონდები, რომლებიც ყალიბდებიან დაზღვეულების უშუალო მონაწილეობით.

მოსახლეობის სოციალური დაცვის სამართლებრივ საფუძვლებს სათავე დაედო XIX საუკუნის მეორე ნახევარში გერმანიაში. ამჟამად მის ბირთვს აუცილებელი სოციალური დაზღვევის სისტემა შეადგენს. მას ფართოდ იყენებენ გერმანია, ავსტრია, საფრანგეთი, იტალია, საბერძნეთსა და შვეიცარიაში.

მოგვიანებით, 1946 წელს დიდ ბრიტანეთში სოციალური დაზღვევის სისტემა ჩამოყალიბდა, რომელიც ბევერიჯის მოდელით არის ცნობილი. ამჟამად იგი გავრცელებულია დიდი ბრიტანეთის გარდა ავსტრია, ირლანდია, კანადა და ჩრდილოეთ ევროპის ზოგიერთ ქვეყანაში. მასში დომინირებს სახელმწიფოებრივი სოციალური უზრუნველყოფა, რომლის დაფინანსება ხორციელდება სახელმწიფო საგადასახადო სისტემის ხარჯზე. საინტერესოა იტალიის სოციალური დაზღვევის მოდელი, რომელიც ისევე როგორც ევროპული ქვეყნების უმეტესობა, იყენებს ბისმარკისეულ მოდელს, რომლის სახსრები ყალიბდება მეწარმეთა და მომუშავეთა ხარჯზე.

საქართველოში სოციალური დაზღვევა საჭირო იყო ანაზღაურებადი შრომითი დასაქმებული პირებისათვის. დასაქმებული პიროვნება ექვემდებარებოდა სავალდებულო სოციალურ დაზღვევას. 2002 წლამდე არსებობდა „სამედიცინო დაზღვევის სავალდებულო შენატანი (დამქირავებლის სახელმწიფო ფონდზე დარიცხული 3% + დასაქმებული ს ხელფასის 1%) 2003 და 2004 წლებში ბიუჯეტის კანონის მიხედვით სახელმწიფო ბიუჯეტი შედგებოდა ცენტრალური ბიუჯეტისა და სპეცფონდებისაგან (მათ შორის საქართველოს სოციალური დაზღვევის ერთიანი სახელმწიფო ფონდი).

2004 წელს ვერ მოხერხდა ცენტრალური ბიუჯეტის ტრანსფერსა და სოციალური გადასახადის ცალ-ცალკე დამისამართება, ამიტომ იგი განიხილება, როგორც ცენტრალურ ბიუჯეტში გამოყოფილი სახ-

სრები. 2005 წელს სოციალური დაზღვევის გადასახადი გაუქმდა და დაწესდა სოციალური გადასახადი, რომელიც უშუალოდ ბიუჯეტში აკუმულირდება. სოციალური დაზღვევის ერთიანი სახელმწიფო ფონდის ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება მხოლოდ საბიუჯეტო ასიგნებებით ხორციელდება, ამდენად იგი ცენტრალური ბიუჯეტის დანაყოფს განეკუთვნება.

ჯანმრთელობის სოციალური დაზღვევის სისტემა მოითხოვს ქვეყანაში მძლავრი ეკონომიკური სტრუქტურების არსებობას. წინააღმდეგ შემთხვევაში შეუძლებელია მხოლოდ თვის გადასახადების ხარჯზე მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების ფართო სპექტრის დაფინანსება. მკვლევართა აზრით, სოციალური დაზღვევა და მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების მაღალი დონე წარმოადგენს ზედნაშენს, რომელიც ქვეყნის მძლავრ ეკონომიკას ეყრდნობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში სოციალური დაზღვევის სისტემა უძლური ხდება უზრუნველყოს მოსახლეობა სათანადო სამედიცინო მომსახურებით.